

Zápis ze 4. zasedání Výboru pro práva starších lidí

8. dubna 2022 (9.30-11.00, Zoom)

Přítomní členky a členové (12): V. Bílková (předsedkyně, Ústav mezinárodních vztahů), L. Gratiarová (MPO), T. Hanelová (KVOP), S. Morawitzová (Nadace Krása pomoci), K. Koldinská (PrF CUNI), S. Kottbauerová (MZd), L. Vidovičová (FSS MUNI), J. Vobořil (Iuridicum Remedium), M. Sailer (MV), E. Jařová (MPSV), M. Měřřanová (MŠMT), M. Mikluřáková (MMR)

Nepřítomní členky a členové (5): I. Holmerová (Gerontologické centrum), J. Klusáková Sedřová (Charita ČR), J. Lorman (Gerontologický institut), J. Hrabě (Elpida), J. Ráková (MZV),

1. Úvod

V. Bílková zahájila zasedání a představila program zasedání. Členky a členové s programem vyslovili souhlas.

2. Informace o situaci v Radě pro LP a ve výborech

V. Bílková informovala Výbor o tom, že: a) od odvolání prof. Válkové ke dni 31. ledna 2022 není obsazena pozice zmocněnce/kyně vlády pro lidská práva, b) nová vláda zatím nevymezila své priority v oblasti lidských práv pro vnitrostátní politiku, a c) Výbor nemá od odchodu Mgr. Hnáťové k 1. lednu 2022 tajemnici. Vřechny tyto skutečnosti přispívají k dočasné paralýze Rady pro lidská práva a vřech jejích výborů, včetně Výboru pro práva starřích lidí. L. Gratiarová nabídla pro možná budoucí zasedání Výboru, která by nebylo možné konat v budovách Úřadu vlády, prostory MPO. V. Bílková za toto nabídku poděkovala a řekla, že v případě potřeby ji Výbor velmi rád využije.

3. Přehled naplňování úkolů v rámci Výboru

A) Pracovní skupina pro nalezení definice *Elder abuse and neglect* = L. Vidovičová informovala o tom, že podle zpráv od J. Lormanu se pracovní skupina pro nalezení definice *Elder abuse and neglect* pro účely Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí seřla v polovině ledna, ze zasedání ale nebyl pořizen zápis a další setkání již neproběhlo. Informaci potvrdila a dále doplnila T. Hanelová. K situaci v pracovní skupině proběhla debata. M. Sailer (MV) upozornila na chystanou směrnici EU o potlačování násilí proti ženám a domácího násilí (text viz příloha č. 1), která zavádí definici domácího násilí, již bude třeba reflektovat v českém právním řádu a již by se mohla inspirovat rovněž pracovní skupina. T. Hanelová souhlasila s tím, že se po dobu zdravotní indispozice J. Lormanu ujme, ve spolupráci s L. Vidovičovou, zajištění chodu pracovní skupinu, tj. svolá její další zasedání (nejspíše online forma). V. Bílková připomněla, že původní datum pro navržení definice (31. března 2022) již uplynulo, a vyjádřila naději, že se návrh podaří předložit do dalšího termínu uvedeného v Akčním plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022 (31. prosince 2022). Po diskusi s J. Lormanem je návrh, že bude dokončena rozpracovaná definice a tato poslána ke schválení členům pracovní skupiny per rollam do konce dubna.

B) Alternativy k online komunikaci = J. Vobořil připomenul návrh legislativní změny, který vzeřel z Výboru v loňském roce, a uvedl, že novela inspirovaná mj. tímto návrhem je zařazena do plánu legislativních prací na rok 2023.

4. Možné aktivity Výboru ve vztahu k dění na Ukrajině

S. Kottbauerová (MZd) informovala o tom, že Ministerstvo zdravotnictví vytvořilo informační materiály v ukrajinřtině, které informují válečné utečence o českém zdravotnickém systému a zlepřují komunikaci při čerpání zdravotní péče. Komunikační karty a další materiály lze najít na internetových stránkách MZd – <https://www.mzcr.cz/komunikacni-karty-pro-pacienty-cizince-a-zdravotniky/>. Uvedla také, že MZd nezaznamenalo žádné specifické problémy u válečných utečenců seniorského věku.

M. Měřřanová (MŠMT) informovala o iniciativách MŠMT pro válečné utečence z Ukrajiny, primárně děti. Zmínila také, že je plánován nový rekvalifikační kurs čeřtiny pro cizince, který by mohl být relevantní rovněž pro starřší lidi.

S. Morawitzová (Nadace Krása pomoci) připomněla nutnost nezapomínat na potřeby českých seniorů, péči o jejich psychickou pohodu (válka na Ukrajině může ve starřších lidech probouzet úzkostné vzpomínky spojené s rokem 1968 či ještě s druhou světovou válkou). Uvedla také, že není jasné, z jakých prostředků jsou hrazeny úhrady za sociální služby pro seniory z Ukrajiny. T. Hanelová v reakci upozornila na Výkladové stanovisko MPSV: Poskytování sociálních služeb osobám, které z důvodů válečného konfliktu přiřly do ČR z Ukrajiny (viz příloha č. 2), podle něhož jsou „náklady na sociální služby pro tyto osoby /.../ tak v rozsahu základních činností sociálních služeb /.../ nákladem uznatelným z dotace ze státního rozpočtu dle § 101a a §104 tohoto zákona či v rámci projektů OPZ, které jsou zaměřeny na poskytování sociálních služeb“.

L. Vidovičová upozornila na zvláštní program výuky češtiny a českých reálií pro seniory, který vede Elpida (více viz zde: <https://www.facebook.com/elpidapro seniory/photos/pcb.10161663710775550/10161663710280550/>).

5. Různé

L. Vidovičová informovala o tom, že ve dnech 15. – 16. června 2022 proběhne v Římě UNECE ministerská konference ke stárnutí (více viz zde: <https://unece.org/info/Population/events/362733>). V rámci konference je možnost pro různé organizace a stakeholdery přihlásit své aktivity na výstavu posterů, která bude konferenci doprovázet, tématem je „Senioři v mimořádných situacích“ (covid, válečné krize, přírodní katastrofy apod.). Podrobnější informace o tom, jak je možné své aktivity přihlásit, je na výše uvedeném odkaze. Na jednom ze side eventů konference bude vystupovat i L. Vidovičová.

T. Hanelová informovala o tom, že Veřejný ochránce práv zahájil sérii návštěv domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem, které poskytují péči klientům se syndromem demence (způsobenou zejména Alzheimerovým onemocněním). VOP jako národní preventivní mechanismus navštěvuje zařízení, kde se nacházejí osoby omezené na svobodě mj. v důsledku závislosti na poskytované péči, kam se řadí i pobytová zařízení sociálních služeb. Cílem těchto návštěv je ochrana osob před špatným zacházením. Návštěvy jsou preventivního charakteru a slouží ke zjišťování potřeby systémových změn. Pracovníci Kanceláře během návštěv sledují předem vytyčené oblasti šetření, které odrážejí jednotlivé aspekty života klientů v zařízení (v rámci této série návštěv jde např. o téma reflektování specifik poskytování péče klientům s demencí). Více viz článek Petra Benáčková, *Ochránce zahájil sérii návštěv domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem pro klienty s demencí, Sociální služby* (příloha č. 3). T. Hanelová v této souvislosti zároveň vyzvala členy Výboru k případnému podávání podnětů k realizaci priorit Výboru (konkrétně priority Institucionální péče a Špatné zacházení), které by se eventuálně mohly propojit s činnostmi veřejného ochránce práv.

J. Vobořil upozornil na to, že od roku 2023 bude řada občanů ČR, včetně seniorů, muset používat datové schránky, což části obyvatelstva může působit těžkosti. Otázal se, zda MV tuto situaci nějak řeší. M. Sailer (MV) uvedla, že nemá k věci podrobnější informace, pokusí se je ale na MV získat.

K. Koldinská upozornila na *Akční plán pro deinstitucionalizaci sociálních služeb pro období 2022–2024* (viz příloha č. 4), jímž by se Výbor mohl inspirovat při naplňování svých priorit.

6. Závěry

V. Bílková poděkovala všem členkám a členům Výboru za účast na online zasedání. Současně popřála brzké uzdravení všem nemocným a hospitalizovaným členkám a členům Výboru (popř. členům jejich rodin). Další zasedání Výboru, během něhož by se Výbor měl vrátit ke své běžné agendě a k naplňování priorit, se uskuteční na konci května či počátku června, podle možností prezenčně (náhradní variantou by bylo opět online setkání).

Vypracovala: Veronika Bílková, předsedkyně výboru